

29: Het krijgen van (niet te veel) kinderen, een hachelijke zaak

In het dorp Mbendissola werk ik fijn samen met madame Rachel. Zij is een intelligente, traditionele vroedvrouw, die alle vrouwen in het dorp bijstaat tijdens hun bevalling. Ze is een kanjer in het motiveren van de dorpsvrouwen om naar onze bijeenkomsten te komen en de adviezen op te volgen. Zelf heeft zij vijf zoons. De jongste is Moïse, een joch van een jaar of twee, hij is in blakende gezondheid.

Op een dag staat ze in Batouri bij mij thuis voor de deur. Zij wil een advies, want zij vindt dat ze nu wel genoeg kinderen op de wereld heeft gezet. Zij heeft gehoord over manieren om zwangerschap te voorkomen en daar wil zij weleens meer van weten. Met haar man heeft zij er niet over gesproken want nee, zo verwacht zij, met dit plan zal hij nooit instemmen.

In al die jaren is mij bij het werk, vooral door de mannen, te verstaan gegeven om onderwerpen als geboortebepanking, voorbehoedsmiddelen en alles wat daarmee samenhangt, te vermijden. Want daar mogen wij westerlingen ons niet mee bemoeien. En zeg nou zelf: zelfs in Nederland schrikt men ervoor terug om zich uit te spreken over het (grote) kindertal dat een echtpaar op de wereld zet. In een land zonder AOW of pensioen, is het krijgen van veel kinderen echter een belangrijke vorm van oudedagsvoorziening.

Vóór de komst van het christendom was het polygame huwelijk gebruikelijk. Een vrouw werd na een bevalling door haar man 'met rust gelaten' totdat het kind van de borstvoeding af was en vaste voeding accepteerde. Dat betekende, dat een vrouw tijd en rust had om voldoende aandacht aan haar baby te besteden en zelf weer op krachten te komen, alvorens opnieuw zwanger te raken. In de tussentijd kon de man voor seksuele diensten terecht bij zijn andere vrouw(en). De kindersterfte zou in die periode dan ook veel lager zijn geweest, aldus Marie-Pascaline, de sociaal werkster met wie ik in Batouri samenwerkte.

Door de komst van het christendom vanaf de 19^e eeuw, werd door de paters en zendelingen echter het monogame huwelijk gepropageerd. Het gevolg was, dat vrouwen na een bevalling veel sneller weer zwanger raakten, met negatieve gevolgen voor het kind, dat vaak nog uitsluitend borstvoeding kreeg. Het bijgeloof wilde, dat de moedermelk bedorven was, zodra een vrouw opnieuw zwanger raakte. De baby werd dan abrupt van de borst gehaald, en kreeg van de ene op de andere dag vast voedsel aangeboden. Deze overgang was voor de peuter veel te groot, met ondervoeding als gevolg. Vrouwen kregen dan ook vaak talrijke kinderen, maar velen daarvan haalden de tweede verjaardag niet.

Mme Rachel bij mij thuis, 1986

Ook tijdens mijn jaren in Batouri is deze zogenaamde *sevrage* nog altijd een risicovolle periode in het leven van een peuter. In onze voorlichting benadrukken we dan ook, dat een kind bijtijds moet kennismaken met andere voeding naast borstvoeding.

Terug naar madame Rachel. Samen met haar bespreek ik alle voorbehoedsmiddelen: welke zou geschikt zijn voor haar, in haar situatie? We komen tot de conclusie, dat het erg ingewikkeld is: Niets is verkrijgbaar in Batouri, óf te duur, óf te zichtbaar voor haar man, want waar bewaart ze bv. haar strip met pillen? Alleen periodieke onthouding is een optie. Maar daar is wel de medewerking van haar man bij nodig. Ik voel me erg ongemakkelijk nu ik haar, en in feite alle vrouwen, niet kan helpen met haar vraag om geboortespreiding. Mannen willen vooral véél kinderen. En de vrouw moet daarvoor zorgen.

In een ander dorp, langs dezelfde piste als waar Rachel woont, word ik een jaar eerder bijgepraat over een vrouw die een paar dagen tevoren is bevallen. Het is al haar 7e zwangerschap en tot nu toe zijn al haar kinderen vrij snel na de geboorte overleden. Er zijn geen woorden voor het verdriet dat zij daarvan heeft, in een dorp waar andere kinderen vaak wel gezond opgroeien. Alle dorpelingen bemoeien zich nu met haar: 'Stop met die borstvoeding, jouw melk is bedorven, dát is de oorzaak'. Ik ga naar haar toe, de vrouw is wanhopig en weet niet meer wat ze moet doen. Ze heeft zelfs al een flesje en een blik babyvoeding gekocht, zó groot is de druk op haar.

Ik ga uitgebreid met haar in gesprek om haar ervan te overtuigen dat borstvoeding nooit bedorven kan zijn, ook niet die van haar. Uiteindelijk lukt het me om haar, en uiteindelijk haar dorpsgenoten, haar vertrouwen te winnen. Ik ga in diezelfde week nog een paar maal langs,

De overgelukkige moeder met haar kindje

gewapend met een weegschaal, om te controleren of het kindje wil groeien en of de moeder mijn adviezen goed opvolgt. En het gaat zowaar goed, haar kindje groeit goed.

Een maand later staat er dan ook een overgelukkige moeder voor mijn deur. Zij heeft haar zoontje, dat in blakende gezondheid is, in een *pagne* op haar rug meegebracht. Als dank heeft ze voor mij een zak pinda's en vers fruit meegebracht. Wat onwennig zit ze bij mij in huis, waar ze van haar thee geniet. Want veel dorpelingen ervaren een hoge drempel om bij mij aan huis te komen.

Fabrikanten van babyvoeding hebben bij gezondheidswerkers in Afrika, een heel slechte reputatie. Met hun blikken babyvoeding van het merk *Bébé Hollandais* (nota bene!), met daarop een afbeelding van een blozende blanke baby, willen zij Afrikaanse vrouwen doen geloven dat hun flesvoeding veel beter is dan borstvoeding. Dus zodra een vrouw de middelen heeft om zich flesvoeding te kunnen permitteren, is die verleiding groot. In de praktijk pakt het vaak desastreus uit. De hygiënische omstandigheden zijn vaak ver onder de maat om veilig flesvoeding te kunnen geven: er is nergens schoon drinkwater. Het kost dan ook veel tijd om steeds flesjes te moeten uitkoken, het water te koken en te zorgen voor een constante aanvoer van de prijzige blikken poeder. En als eenmaal deze keuze is gemaakt, kan een vrouw niet meer terug naar borstvoeding, want deze verdwijnt, zodra men de baby niet meer aanlegt.

En zo zijn er steeds weer nieuwe verhalen rondom zwangerschap en geboorte op te tekenen: Uit de brief van 30 november '85:

'Vorige week weer een heel triest geval meegemaakt. Ik kreeg in een dorp een pasgeboren baby 'aangeboden'. Hij woog slechts 1700 gram en zijn moeder was na de bevalling overleden. Ik vond hem 4 uur na de geboorte in een teil, compleet met placenta en navelstreng. Omdat de familie van de vrouw niet aanwezig was, kon niemand zich over het kind ontfermen, dat is zo de traditie, dus of ik het kind maar mee wilde nemen! Ik had graag gewild, maar dat is een hachelijke zaak. Na lange debatten was de oma van het kind (die juist arriveerde) bereid met het kindje naar het ziekenhuis te gaan. Ik heb snel een fles en een blik babyvoeding gekocht. Daar gingen we, óp naar het ziekenhuis, waar hij in de couveuse werd gelegd, waar al 3 hummeltjes in lagen! Met z'n vieren op een rij, dat was wel een heel bijzonder gezicht. Het kindje leeft nog steeds, maar hoe het zal gaan? Babyvoeding is heel duur, en dan zo'n kleintje...'

Mannen willen dus veel kinderen, maar de vrouw moet ze krijgen, met vele gevaren voor haar eigen gezondheid en die van haar kind.

Uit veel onderzoeken blijkt, dat wanneer vrouwen de kans krijgen om goed onderwijs te volgen, het kindertal afneemt en tegelijkertijd het aantal kinderen dat overlijdt, afneemt. De vrouw is dan beter in staat

De overbevolkte couveuse

om een behoorlijk inkomen te verwerven en daarmee, op haar beurt, haar kinderen opnieuw goed onderwijs te laten volgen. Inmiddels zijn steeds meer Kameroense vrouwen, vooral in de steden, in staat om op deze wijze voor elkaar te krijgen, wat madame Rachel in de jaren 80 niet lukte, nl. haar kindertal te beperken.

Ria Verbeek
©Terug naar Batouri
Maart 2021

Bewoners van Mbendissola, mme. Rachel met Moïse op haar arm, 1983